

Яна О. Остапенко
**ДОХОДИ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА
КРИЗЬ ПРИЗМУ СТАТИСТИКИ**

У статті проведено статистичний аналіз динаміки та структури доходів готелів та аналогічних засобів розміщення. За допомогою кореляційно-регресійного аналізу визначено взаємозв'язок та фактори впливу на доходи готельного господарства. За трендовим аналізом визначено тенденцію та здійснено прогнозування доходів готельної індустрії.

Ключові слова: доходи готельного господарства; статистичний аналіз доходів; кореляційно-регресійний аналіз; трендовий аналіз доходів.

Форм. 1. Рис. 5. Табл. 2. Літ. 17.

Яна А. Остапенко
**ДОХОДЫ ГОСТИНИЧНОГО ХОЗЯЙСТВА
СКВОЗЬ ПРИЗМУ СТАТИСТИКИ**

В статье проведен статистический анализ динамики и структуры доходов гостиниц и аналогичных средств размещения. С помощью корреляционно-регрессионного анализа определены взаимосвязь и факторы влияния на доходы гостиничного хозяйства. При помощи трендового анализа определены тенденции и осуществлено прогнозирование доходов гостиничной индустрии.

Ключевые слова: доходы гостиничного хозяйства; статистический анализ доходов; корреляционно-регрессионный анализ; трендовый анализ доходов.

Yana O. Ostapenko¹
**HOTEL INDUSTRY REVENUES THROUGH
THE LENS OF STATISTICS**

The article offers a statistical analysis of the dynamics and structure of revenues of hotels and similar accommodation facilities. By means of correlation and regression analysis the relationships and the factors affecting the revenues in the hotel industry are determined. Based on the trend analysis the tendencies in the hotel business revenues have been identified, the revenues forecasting for the industry has been accomplished.

Keywords: hotel revenues; statistical analysis of revenues; correlation and regression analysis; trend analysis of revenues.

Постановка проблеми. У ХХІ ст. туризм став доступним широким верствам населення, що призвело до бурхливого розвитку індустрії гостинності. Готельне господарство є однією з основних складових туристичної індустрії України. Збільшення доходів готельної галузі сприятиме розвитку готельної індустрії, а, отже, й економічному розвитку країни в цілому. Тому статистичне дослідження доходів готельного господарства сприятиме визначенню тенденції розвитку готельного сектору та передбаченню перспектив на майбутнє.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оцінку стану підприємств готельного господарства досліджували вітчизняні вчені, такі як С.І. Байлик [1], М.Г. Бойко [3], О.М. Гараніна [4], О.О. Мусакін [13] та інші.

До проблем бухгалтерського обліку, аналізу і контролю доходів та витрат, зокрема підприємств готельного господарства, звертались у своїх працях О.В. Балахонova [2], Н.С. Герасимова [5], В.А. Дерій [7], О.В. Дроздовська [8], С.Я. Король [11], І.Д. Лазаришина [12], В.І. Попович [14] та інші.

¹ National University of State Tax Service of Ukraine, Irpin, Ukraine.

Стан та розвиток готельного господарства за допомогою статистичних методів визначала С.В. Семіколенова [15]. Таким чином, можна констатувати, що проблема доходів готельних господарств вирішувалась частково, відтак потребуючи подальшого статистичного дослідження.

Мета дослідження полягає в дослідженні доходів готельного господарства за допомогою статистичних методів.

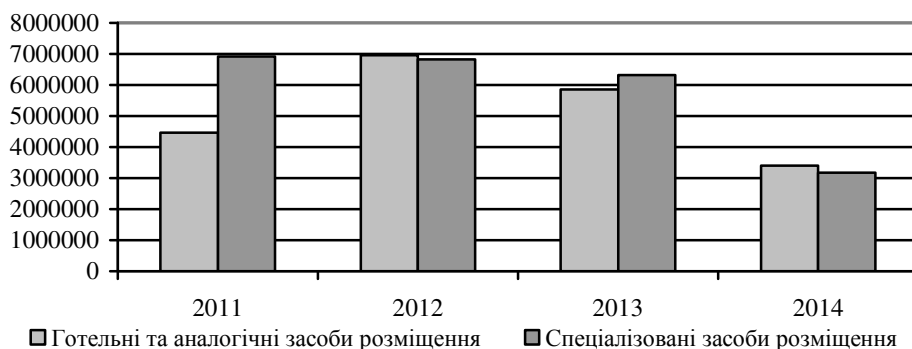
Основні результати дослідження. Сучасні напрями розвитку економічного, культурного та політичного життя України на шляху інтеграції до світового співтовариства вимагають прискореного розвитку туристичної галузі та готельного господарства зокрема.

Розміщення в об'єктах готельного господарства – найважливіший елемент рекреаційно-туристичного комплексу. Засобами розміщення є будь-які об'єкти, які надають гостям і туристам коротко- або довготривалі місця для ночівлі. У відповідності до рекомендацій Всесвітньої туристичної організації (ВТО), всі засоби розміщення відносяться до двох категорій: колективних та індивідуальних. До колективних засобів розміщення належать готелі й аналогічні засоби розміщення, які мають номерний фонд та надають певний перелік послуг.

Діяльність підприємств готельного господарства знаходиться під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів функціонування. Зокрема, туристична сфера та сфера готельного господарства знаходяться під значним впливом геополітичних та економічно-соціальних факторів, кліматичних умов, законодавчих змін, динаміки та кон'юнктури ринків ресурсів, товарів та послуг.

Всі ці фактори прямо впливають на величину доходів як основного індикатора розвитку, що обумовлено ціновою рівновагою ринку, величиною попиту на готельні послуги за категоріями номерного фонду, сезонами тощо.

Динаміка доходів підприємств колективних засобів розміщення відображена на рис. 1.

Рис. 1. Динаміка доходів колективних засобів розміщення за 2011–2014 рр., тис. грн, побудовано за даними [9; 10; 16; 17]

Рис. 1 засвідчує поступове зменшення доходів колективних засобів розміщення, але в структурі доходів колективних засобів розміщення в 2014 р. перевагу мають доходи готелів та аналогічних засобів розміщення.

Якщо прослідкувати доходи готельної галузі за регіонами, то найбільшу величину доходів у 2014 р. отримали підприємства м. Києва та Львівської області (рис. 2).

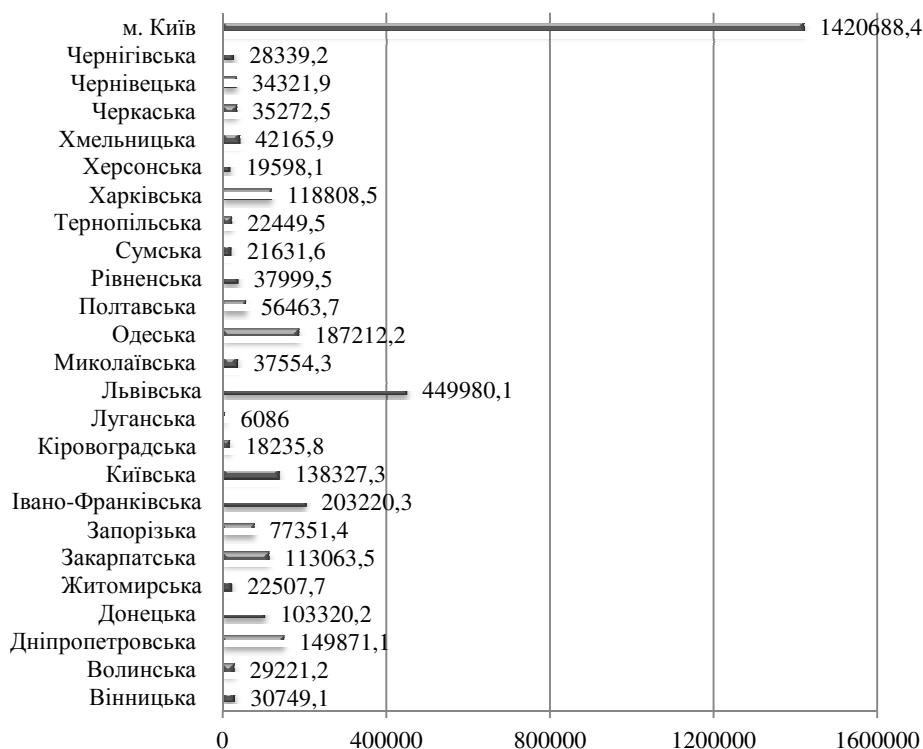

Рис. 2. Доходи підприємств готельного господарства за регіонами, тис. грн, побудовано за даними [10]

Такий розподіл доходів пояснюється тим, що м. Київ та Львівська область належать до популярних рекреаційних та бізнес-регіонів та мають значну кількість підприємств готельного типу (м. Київ – 157, Львівська область – 273).

Для визначення ефективності діяльності підприємств готельного господарства та галузі в цілому порівнюємо показники доходів з показниками витрат та співставимо їх в часі. Динаміка доходів та витрат готельної галузі відображена на рис. 3.

Рис. 3 засвідчує значне перевищення доходів над витратами в 2012 р. (період проведення Євро-2012). В 2013 р. доходи хоча і мають тенденцію до зниження, але все ще перевищують витрати. В 2014 р. перевищення витрат над доходами пояснюється фінансовою кризою та нестабільною економічною ситуацією в країні, нерозвиненістю туристичної інфраструктури, що сукупно призвело до зменшення кількості відвідувачів, а відповідно до нерентабельної діяльності підприємств.

Для виявлення джерела доходів галузі доречно розглянути доходи за типами підприємств (рис. 4).

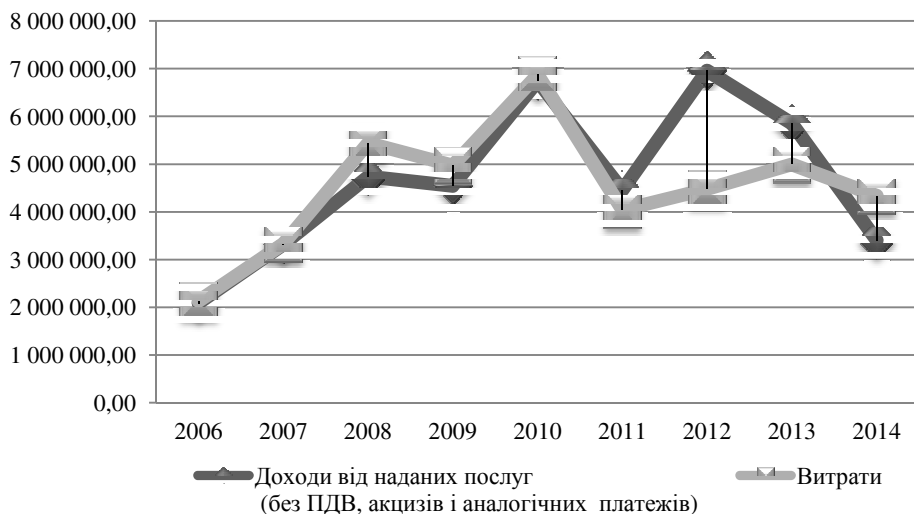

Рис. 3. Динаміка доходів та витрат підприємств готельного господарства за 2006–2014 рр., тис. грн, побудовано за даними [6; 9; 10; 16; 17]

Рис. 4. Динаміка доходів підприємств готельного господарства за 2011–2014 рр., побудовано за даними [9; 10; 16; 17]

Рис. 4 демонструє, що переважаючою складовою доходів готелів та аналогічних засобів розміщення є саме доходи готелів, питома вага яких зростає в 2014 р. і становила найбільшу величину (майже 92%) за останні 4 роки. Значну

питому вагу доходів мають й туристські бази, гірські притулки, студентські літні табори, але їх складова з кожним роком поступово зменшується.

Найбільший дохід у 2014 р. підприємства готельного бізнесу (юридичні особи) мають від продажу номерів та додаткових послуг, що засвідчує табл. 1.

Таблиця 1. Структура доходів підприємств готельного господарства у 2014 р.*

	Доходи від наданих послуг (без ПДВ, акцизів і аналогічних платежів) готелів та аналогічних засобів розміщення, млн грн	У тому числі					
		від продажу номерів (плата за проживання), млн грн	питома вага, %	від реалізації путівок, млн грн	питома вага, %	від додаткових послуг, що не входять у вартість номера/путівки (курсівки), млн грн	питома вага, %
Готелі та аналогічні засоби розміщення, всього	2972,28	2135,69	71,85	70,66	2,38	765,93	25,77
готелі	2848,57	2040,35	71,63	64,57	2,27	743,64	26,11
мотелі	13,76	9,85	71,58	-	-	3,91	28,42
хостели	2,04	2,04	100,0	-	-	-	-
кемпінги	1,37	1,23	89,99	-	-	0,137	10,01
гуртожитки для приїжджих	40,31	35,89	89,02	-	-	4,42	10,98
туристичні бази, гірські притулки, студентські літні табори	66,23	46,34	69,97	6,08	9,18	13,81	20,85

* розраховано за даними [10].

Згідно з табл. 1 практично всі підприємства готельного типу у 2014 р. отримували переважаючу частину доходу від продажу номерів, але найбільше доходів від продажу номерів (89%) мали кемпінги та гуртожитки для приїжджих, найбільшу питому вагу від додаткових послуг (28%) мають мотелі, від реалізації путівок – туристичні бази, гірські притулки, літні студентські табори.

Це підтверджує й кореляційний аналіз, проведений за показниками останніх 9 років, що відображено в табл. 2.

Найбільший вплив на доходи підприємств готельного бізнесу (86,7%) у 2014 р. мали такі фактори, як номерний фонд та місткість готелів, з яких коефіцієнт кореляції складає 0,867. На 77,7% величина доходів залежала й від величини понесених витрат. А от збільшення житлової площі призводило до збільшення витрат і, відповідно, зменшення доходів.

Для більш детального аналізу впливу зазначених факторів побудовано регресійну модель, яка має вигляд:

$$Y = -4433037,053 + 83,11096338x_1 + 11,02173881x_2 + 0,287254469x_3. \quad (1)$$

Таблиця 2. Кореляційний аналіз впливу факторів на дохід підприємств готельної галузі*

	Доходи від наданих послуг (без ПДВ, акцизів і аналогічних платежів)	Витрати	Кількість підприємств готельного типу	Кількість номерів	Житлова площа номерів, тис. кв. м	Кількість місць	Обслуговано приїжджих, осіб
Доходи від наданих послуг (без ПДВ, акцизів і аналогічних платежів)	1	0,77699	0,48333	0,86675	-0,29429	0,86728	0,11587
Витрати	0,77699	1	0,14172	0,71085	-0,05002	0,89658	-0,07984
Кількість підприємств готельного типу	0,48330	0,14172	1	0,73099	0,16891	0,33953	0,72824
Кількість номерів	0,86675	0,71085	0,73099	1	-0,14465	0,88763	0,30901
Житлова площа номерів, тис. кв. м	-0,29429	-0,05002	0,16891	-0,14465	1	-0,30769	0,49444
Кількість місць	0,86728	0,89658	0,33953	0,88763	-0,30769	1	-0,08386
Обслуговано приїжджих, осіб	0,11587	-0,07984	0,72824	0,30901	0,49444	-0,08386	1

Примітка: показник вартості перебування виключено з факторів через відсутність статистичних даних за 2006–2010 роки.

* розраховано за даними [6; 9; 10; 16; 17].

При цьому коефіцієнт кореляції складає 0,897, а коефіцієнт детермінації – 0,805.

За даною моделлю збільшення номерного фонду на 1 номер збільшить дохід на 83,11 тис. грн, збільшення місткості номерного фонду на 1 місце призведе до збільшення прибутку на 11,02 тис. грн, якщо збільшити витрати на 1 тис. грн – доходи автоматично збільшаться на 0,29 тис. грн.

Для визначення подальшої тенденції отримання доходів готельного господарства застосовано трендовий аналіз. Для аналізу та прогнозування доходів готельної індустрії обрано поліноміальну лінію тренду шостого степеня, оскільки вона має найбільший коефіцієнт детермінації (0,791). Результати аналізу відображені на рис. 5.

За результатами дослідження за умови збереження наявної тенденції функціонування підприємств готельного господарства та отримання ними доходів маємо невтішний прогноз, який відображає постійне подальше зменшення доходів та призведе до значної їх збитковості.

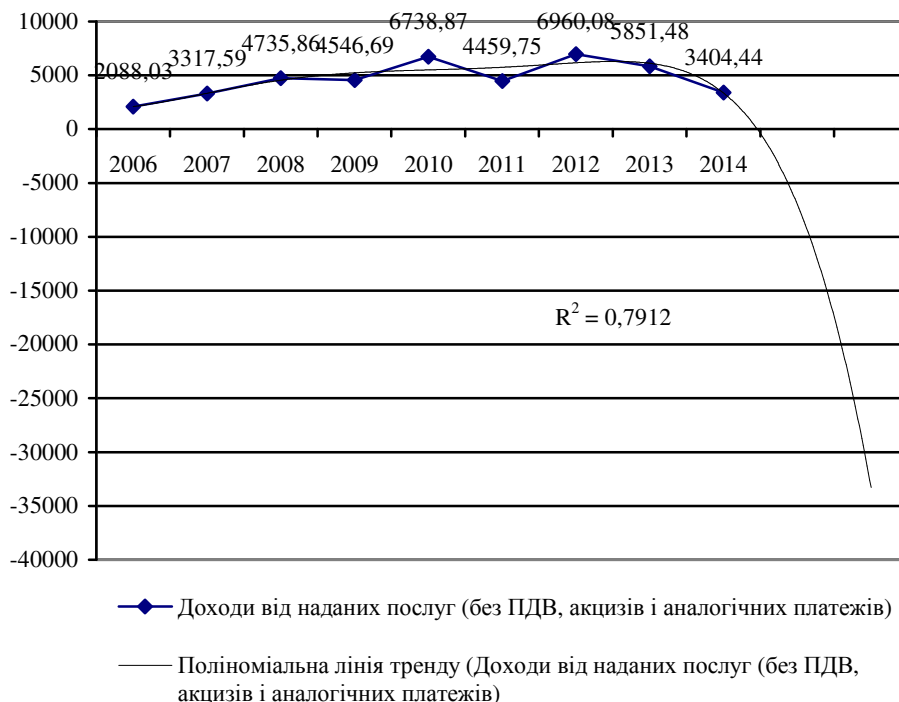

Рис. 5. Тенденція отримання доходу підприємствами готельного господарства, млн грн, побудовано за даними [6; 9; 10; 16; 17]

Висновки. Значна частина дохідності колективних засобів розміщення в Україні припадає на доходи готелів та аналогічних засобів розміщення, в структурі яких основна питома вага припадає на отримання доходів від продажу номеру, а також надання додаткових послуг. Фінансова та економічна криза в країні призвела до погіршення рівня життя населення, зниження рівня соціальної забезпеченості та задоволення основних людських потреб, що, своєю чергою, призводить до зниження попиту на послуги підприємств готельного господарства, оскільки такі послуги, зазвичай, не входять до благ першої необхідності, а практична відсутність стимулювання розвитку туристичного сектору економіки зменшує дохідність підприємств готельного сектору та галузі в цілому.

Тому для поліпшення стану на макrorівні необхідне стимулювання з боку держави розвитку туризму та готельної індустрії як складової шляхом розробки, впровадження та контролю виконання національної та регіональних програм розвитку готельної індустрії та вітчизняного туризму, створення умов для залучення додаткових інвестицій в готельне господарство.

На мікрорівні підприємствам готельного господарства необхідно постійно контролювати показники своєї діяльності, моніторити та аналізувати причини зменшення доходності та збільшення витрат, знаходити резерви для покращення фінансової ситуації. А це можливо за правильної побудови системи бухгалтерського обліку (з врахуванням галузевих особливостей діяльності)

та внутрішнього господарського контролю, а також впровадження новітніх технологій в діяльність підприємств, поліпшення якості надаваних послуг.

1. *Байлык С.И.* Гостиничное хозяйство. Организация, управление, обслуживание: Учебн. пособие. — 3-е изд., стереотип. — К.: Дакор, 2008. — 288 с.
2. *Балахонова О.В., Дячук Т.М., Заїкіна М.В.* Бухгалтерський облік готельних послуг // Оцінка перспектив розвитку економічного потенціалу України в XXI ст.: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 18–19 листопада 2011 р.): У 2-х ч. — К.: Київський економічний науковий центр, 2011. — Ч. II. — С. 49–51.
3. *Бойко М.Г.* Удосконалення аналізу діяльності підприємств готельного господарства // Вісник КНТЕУ.— 2001.— №3. — С. 62–67.
4. *Гараніна Е.Н.* Комфорт «без сюрпризів» // Готель.— 2005.— №5. — С. 6–12.
5. *Герасимова Н.С.* Особливості формування облікової політики готельних підприємств // Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні погляди розвитку економіки: новачі, проекти, гіпотези» (Дніпропетровськ, 30–31 березня 2012 р.). — Дніпропетровськ, 2012. — С. 166–112.
6. Готелі та інші місця для тимчасового проживання // www.ukrstat.gov.ua.
7. *Дерій В.А.* Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю: Монографія. — Тернопіль: ТНЕУ, Економічна думка, 2009. — 272 с.
8. *Дроздовська О.В.* Оподаткування готельного господарства в Україні // Тези доповідей Четвертої студентської наукової конференції «Проблеми обліку, контролю та аналізу в економіці України» (м. Львів, 20–21 жовтня 2011 р.). — Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2011. — С. 27–28.
9. Колективні засоби розміщування в Україні в 2011 році // www.ukrstat.gov.ua.
10. Колективні засоби розміщування в Україні в 2014 році // www.ukrstat.gov.ua.
11. *Король С.Я.* Облік в управлінні основною діяльністю готелю: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Київ. нац. торг.-екон. ун-т. — К., 2003. — 21 с.
12. *Лазаришина І.Д.* Економічний аналіз в Україні: історія, методологія, практика: Монографія. — Рівне: НУВГП, 2005. — 369 с.
13. *Мусакин А.А.* Малый отель: с чего начать, как преуспеть. Советы владельцам и управляющим. — СПб.: Питер, 2008. — 380 с.
14. *Попович В.* Модель управлінського обліку на підприємствах готельного бізнесу // Економічний аналіз.— 2008.— №2. — С. 377–381.
15. *Семіколенова С.В.* Статистичне оцінювання стану та розвитку готельного господарства: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.10 / Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К., 2008. — 20 с.
16. Туристична діяльність в Україні у 2012 році // www.ukrstat.gov.ua.
17. Туристична діяльність в Україні у 2013 році // www.ukrstat.gov.ua.

Стаття надійшла до редакції 8.09.2015.